

การวิเคราะห์การนำเสนอเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ในวรรณกรรมเยาวชนฝรั่งเศส (เป้าหมายที่ 2: ยุติความหิวโหย)

วิริยจัน หุตะสังกาศ*
ภาคภูมิ แสงนกกุล**

Received: 6 August 2025

Revised: 26 September 2025

Accepted: 10 October 2025

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาการนำเสนอเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ในวรรณกรรมเยาวชนภาษาฝรั่งเศส 2 เรื่องที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายข้อที่ 2 (ยุติความหิวโหย) ที่คัดเลือกโดยชมรมหนังสือเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ ได้แก่ *La faim dans le monde expliquée à mon fils* (1999) และ *Une seule Terre pour nourrir les hommes* (2009) การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงเอกสารเพื่อพิจารณาว่าวรรณกรรมทั้งสองเรื่องนำเสนอตัวชี้วัดของ SDG 2 อย่างไรและมีความเชื่อมโยงกับเป้าหมายข้ออื่น เสาหลัก 5 ประการและหลักจริยธรรม 3 ประการเพื่อนำเสนอกรอบแนวคิดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างไรบ้าง

ผลการวิจัยพบว่าวรรณกรรมทั้งสองเรื่องสามารถนำเสนอตัวชี้วัดส่วนใหญ่ของ SDG 2 และเชื่อมโยงกับเป้าหมายข้อที่ 1, 6, 9, 10, 12, 13, 14, 15 และ 17 เนื้อหาสะท้อนให้เห็นถึงเสาหลักด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และสันติภาพ รวมถึงหลักจริยธรรมครบทั้งสามประการ โดยสื่อสารประเด็นสำคัญ 3 ข้อ ได้แก่ 1) ทรัพยากรโลกมีจำกัดและพฤติกรรมมนุษย์ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม 2) ความจำเป็นที่ประเทศพัฒนาแล้วต้องช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนาและประเทศพัฒนาน้อยที่สุด 3) ความสำคัญของการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในทุกระดับเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารที่ยั่งยืน อย่างไรก็ตามเนื่องจากวรรณกรรมทั้งสองเรื่องตีพิมพ์ก่อนการรับรองเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างเป็นทางการ งานวิจัยจึงชี้ให้เห็นข้อจำกัดในการนำเสนอภาพรวมของ SDGs ที่สมบูรณ์ โดยเฉพาะการยึดติดกับกรอบคิด “รัฐชาติ” มากกว่าการส่งเสริมการตระหนักรู้ในฐานะ “พลเมืองโลก”

บทความวิจัย

บทคัดย่อ

คำสำคัญ

วรรณกรรมเยาวชนฝรั่งเศส;
เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน;
ชมรมหนังสือ
เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาภาษาตะวันตก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ติดต่อได้ที่: virine.h@cmu.ac.th (ผู้ประพันธ์บทความ)

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสำนักวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ติดต่อได้ที่: pakpoom.sa@cmu.ac.th

Analysis of the Representation of the Sustainable Development Goals in French Children's Literature (Goal 2: Zero Hunger)

Received: 6 August 2025

Revised: 26 September 2025

Accepted: 10 October 2025

Virine Hutasangkas*
Pakpoom Saengkanokkul**

This research aims to study the presentation of the Sustainable Development Goals (SDGs) in two French children's literature works related to Goal 2 (Zero Hunger) selected by the United Nations SDG Book Club: *La faim dans le monde expliquée à mon fils* (1999) and *Une seule Terre pour nourrir les hommes* (2009). This documentary research examines how these two literary works present the indicators of SDG 2 and whether they connect to other Goals, the five pillars, and the three ethical principles of sustainable development.

The findings reveal that both children's literature works effectively present the majority of SDG 2's (Zero Hunger) indicators and link them to Goals 1, 6, 9, 10, 12, 13, 14, 15, and 17. Their content reflects the pillars of economy, society, environment, and peace, as well as the three ethical principles, by communicating three key themes: 1) the planet's limited resources and the environmental impact of human behavior; 2) the necessity for developed countries to assist developing and least developed countries; and 3) the importance of behavioral change at all levels to achieve sustainable food security. However, given that both books were published before the official adoption of the SDGs, the research highlights their limitations in presenting a complete overview of the SDGs, specifically their adherence to a "nation-state" framework over the promotion of a "global citizen" identity.

Research Article

Abstract

Keywords

French children's literature;
sustainable development
goals;
SDG book club

* Assistant Professor, Department of Western Languages, Faculty of Humanities, Chiang Mai University, e-mail: virine.h@cmu.ac.th (corresponding author)

** Assistant Professor, School of Economics, Faculty of Economics, Chiang Mai University, e-mail: pakpoom.sa@cmu.ac.th

1. บทนำ

นับตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 16 ที่โลกตะวันตกให้ความสำคัญกับองค์ความรู้และวิทยาการ มนุษย์พัฒนาความรู้เกี่ยวกับการเดินเรือและยุทโธปกรณ์ เดินทางไปยังดินแดนต่างๆ เพื่อแสวงหาแรงงาน ทรัพยากรและสินค้า นอกจากนี้ มนุษย์ยังประดิษฐ์เครื่องจักร แปรรูปถ่านหินและน้ำมันมาใช้ในกระบวนการผลิตจนเกิดปฏิวัติอุตสาหกรรม ปัจจัยเหล่านี้นำไปสู่การขยายตัวของสถาบันการเงินและทุน ประกอบกับแนวคิดเศรษฐศาสตร์เสรีนิยมได้เปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจเป็นระบบทุนนิยมเสรีพร้อมสร้างห่วงโซ่อุปทานเชื่อมโยงนานาประเทศ ส่งอิทธิพลต่อแนวทางการพัฒนาประเทศอย่างกว้างขวางและกระตุ้นการผลิต การแลกเปลี่ยนสินค้าและการบริโภคในระดับโลกให้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แม้ว่าแนวทางการพัฒนาดังกล่าวจะส่งผลให้เศรษฐกิจเติบโตและยกระดับคุณภาพชีวิตในหลายมิติ แต่กลับละเลยผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างสิ้นเชิง มนุษย์ใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลือง ทำลายระบบนิเวศและปล่อยมลภาวะมหาศาล

ในขณะที่ประชาคมระหว่างประเทศให้ความสำคัญกับสิทธิทางเศรษฐกิจและสังคมในฐานะสิทธิมนุษยชน มาตั้งแต่ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 การตระหนักถึงความสำคัญของมิติด้านสิ่งแวดล้อมกลับเกิดขึ้นล่าช้าและเผชิญความท้าทายในการสร้างฉันทามติร่วมกัน จุดเปลี่ยนที่สำคัญคือการประชุมสหประชาชาติเรื่องสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ใน ค.ศ. 1972 ซึ่งเป็นจุดกำเนิดของแนวคิด “การพัฒนาที่ยั่งยืน” (Sustainable Development) ต่อมาประชาคมโลกได้พยายามบูรณาการแนวคิดนี้เข้าสู่กรอบการพัฒนาผ่าน “เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ” (Millennium Development Goals; MDGs) ใน ค.ศ. 2000 ซึ่งยังคงมุ่งเน้นมิติด้านเศรษฐกิจและสังคมเป็นหลัก จนกระทั่งใน ค.ศ. 2015 ได้มีการรับรอง “เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน” (Sustainable Development Goals; SDGs) ซึ่งเป็นกรอบการพัฒนาที่ครอบคลุมและสมดุลยิ่งขึ้น โดยตั้งอยู่บน 5 เสาหลัก ได้แก่ ความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม สันติภาพและหุ้นส่วนการพัฒนา อย่างไรก็ตาม การดำเนินการตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนนี้ยังคงมีลักษณะเป็นไปตามความสมัครใจของรัฐสมาชิกและไม่มีผลผูกพันทางกฎหมาย (SDG Move Team, n.d.)

“เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน” สะท้อนภาพถึงโลกที่มนุษย์จากแต่ละวัฒนธรรมใฝ่ฝันที่จะอาศัยอยู่ร่วมกัน การกำหนดเป้าหมายแสดงถึงการเปรียบเทียบสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้นในโลกปัจจุบันกับโลกในอุดมคติว่ายังคงมีระยะการเดินทางอีกยาวไกลเพียงใด เป็นการเดินทางระยะยาวร่วมกันของมนุษยชาติซึ่งไม่อาจสำเร็จได้ในอนาคตอันใกล้ แต่ต้องส่งต่อความหวังให้มนุษย์รุ่นลูกหลานสานต่อ โดยการเดินทางสู่เป้าหมายดังกล่าวอาจต้องเจออุปสรรคนานัปการ เช่น ปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจโลก ปัญหาโรคระบาด หรือสงคราม ฯลฯ และเนื่องจากกรอบแนวคิดดังกล่าวมีความเป็นพลวัตสูง ต้องเผชิญกับความหลากหลายและความขัดแย้งเป็นระยะๆ กรอบแนวคิดจริยธรรมของการพัฒนาที่ยั่งยืนจึงเป็นสิ่งสำคัญเสมือนเป็นเข็มทิศช่วยนำทางมิให้เกิดการหลงทางไป โฮลเดนและคณะ (Holden et al., 2018, pp. 15-20) เสนอว่าการพัฒนาอย่างยั่งยืนต้องประกอบด้วยจริยธรรม 3 ประการ เริ่มจาก “ความจำเป็น” (needs) ที่อธิบายว่าการพัฒนาต้องตอบสนองต่อความจำเป็นของมนุษย์และส่งเสริมความสามารถของมนุษย์ ขจัดความยากจนทุกรูปแบบ ถึงแม้ระบบเศรษฐกิจทุนนิยมขจัดความยากจนไปได้บ้างแล้ว แต่ความเหลื่อมล้ำยังคงปรากฏอยู่ในสังคมมนุษย์ จึงจำเป็นต้องมีจริยธรรมข้อที่สองมีช่วยควบคุม นั่นคือ “ความเท่าเทียม” (equity) อันประกอบด้วยความเท่าเทียมระหว่างประชากรแต่ละช่วงอายุ ความเท่าเทียมระหว่างประเทศที่ระดับการพัฒนาแตกต่างกัน รวมถึงการดูแลฟื้นฟูระบบนิเวศต่างๆ อย่างเสมอภาค และจริยธรรมข้อที่สามอย่าง “ขีดจำกัด” (limits) อันหมายถึงการยอมรับว่าทรัพยากรธรรมชาติมีขีดจำกัดและมนุษย์ต้องเคารพ

สิ่งที่ธรรมชาติมอบให้โดยไม่ฝืนด้วยเทคโนโลยีหรือสิ่งประดิษฐ์อื่น เพื่อให้ธรรมชาติได้ฟื้นฟูและเติบโต ส่งผลให้มนุษย์ในอนาคตยังมีทรัพยากรในการบริโภคได้ต่อไป หลักจริยธรรมทั้งสามข้อนี้ต่างเชื่อมโยงและมีความสำคัญเท่าเทียมกันและต้องดำเนินไปพร้อมกันเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

การพัฒนาที่ยั่งยืนจึงมิใช่การพัฒนาวัตถุ แต่เป็นการสร้างระบบคุณค่าปทัสถาน (normative value system) ที่วางรากฐานจากจริยธรรม กระตุ้นให้มนุษย์ตั้งคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมของตนในฐานะพลเมืองโลก เป็นระบบคุณค่าที่ซับซ้อนและเชื่อมโยงกับคุณค่าอื่นๆ เช่น เสรีภาพ ประชาธิปไตย ฯลฯ ดังนั้น การพัฒนาที่ยั่งยืนจะสำเร็จได้ต้องอาศัยการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและวิถีชีวิตประจำวันของมนุษย์ด้วย ข้อความที่จะสื่อสารไปยังประชาคมโลกจึงต้องเปี่ยมด้วยวาทศิลป์สร้างแรงบันดาลใจและความรับผิดชอบร่วมกันในฐานะมนุษยชาติ อีกทั้งต้องเป็นรูปธรรมเพื่อกระตุ้นให้ทุกคนร่วมมือปฏิบัติจนเกิดผลที่จับต้องได้ (Holden et al., 2018, pp. 11-15) ด้วยเหตุนี้ สหประชาชาติจึงเล็งเห็นความสำคัญในการส่งต่อแนวคิดด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืนไปยังเยาวชนที่เป็นทั้งผู้รับผลกระทบและผู้รับหน้าที่สานต่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนและได้ก่อตั้ง “ชมรมหนังสือเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน” (SDGs Book Club) ที่รวบรวมวรรณกรรมเยาวชนจาก 6 ภาษาหลักของสหประชาชาติ ได้แก่ อาหรับ จีน อังกฤษ ฝรั่งเศส รัสเซียและสเปน เพื่อใช้วรรณกรรมเป็นสื่ออธิบายให้ผู้อ่านอายุ 6-12 ปี รวมถึงครูและผู้ปกครองเข้าใจและปฏิบัติตามแนวคิดของเป้าหมายทั้ง 17 ข้อ (United Nations, n.d. a)

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาว่าวรรณกรรมภาษาฝรั่งเศสที่สหประชาชาติเลือกมาบรรจุในชมรมหนังสือเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนนำเสนอตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่กำหนดอย่างไร เชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนข้ออื่นหรือไม่ สอดคล้องกับเสาหลัก 5 เสา (ความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม สันติภาพ และหุ้นส่วนการพัฒนา) และหลักจริยธรรม 3 ประการ (ความจำเป็น ความเท่าเทียมและขีดจำกัด) หรือไม่

3. ทบทวนวรรณกรรม

ถึงแม้กระทรวงศึกษาธิการของประเทศฝรั่งเศสจะบรรจุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนลงในหลักสูตรระดับชาติตั้งแต่ค.ศ. 2004 (Ministère de l'Éducation Nationale et de la Jeunesse, 2024) แต่งานวิจัยที่เจาะลึกบทบาทของวรรณกรรมเด็กในการสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับ SDGs ให้กับผู้อ่านเยาวชนนั้นยังมีน้อยมาก โดยเฉพาะในวรรณกรรมเด็กภาษาฝรั่งเศส มีเพียงงานวิจัย 2 ชิ้นที่เน้นเรื่องสิ่งแวดล้อมเท่านั้น ได้แก่ วิทยานิพนธ์ของมาเอวาโปติรอน (Potiron, 2021) ซึ่งศึกษาการอ่านหนังสือภาพที่ส่งเสริมเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนจำนวน 2 เรื่องในชั้นเรียนวิชาวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี ว่าช่วยให้เด็กเข้าใจประเด็นปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อมได้ดีและวิทยานิพนธ์ของเอลีซา บอนเน็ง (Bonnin, 2022) ที่ศึกษาการรับรู้เรื่องมลภาวะทางแสงในกลุ่มเด็กอายุ 9-11 ปี ผ่านหนังสือภาพจำนวน 1 เรื่อง พบว่าหนังสือภาพช่วยให้เด็กเข้าใจประเด็นปัญหาได้ดี จะเห็นว่างานวิจัยเหล่านี้ไม่ได้เป็นการวิเคราะห์เชิงวรรณกรรม แต่เน้นที่การศึกษาด้านการศึกษาปฐมวัยและการอ่านในเด็กเป็นหลัก ดังนั้น การศึกษาเชิงวรรณกรรมที่เจาะจงเรื่องเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยตรงในประเทศฝรั่งเศสจึงยังไม่ปรากฏ แต่มี

งานวิจัยที่ศึกษาคุณค่าที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้แก่ งานของเมียทซ์เคียวิทซ์และชไนเดอร์ (Mietkiewicz & Schneider, 2010) ที่ศึกษาตัวละครผู้สูงอายุว่ามักถูกนำเสนอให้เป็นที่รักของหลาน แต่ก็ต้องเผชิญกับความเหงาด้วยเช่นกัน ความสุขในเรื่องราวมักเกิดขึ้นในฉากการเฝ้ารอให้หลานมาเยี่ยมและช่วงเวลาที่ได้ใช้ร่วมกัน (สอดคล้องกับ SDGs 3 และ 11) งานของมูรีแยล ดีแบร์ฌีเยง (Tiberghien, 2019) ที่ศึกษาว่าวรรณกรรมเยาวชนกล่าวถึงเรื่องความยากจนมากขึ้นและเน้นกลุ่มผู้อ่านที่อายุน้อยลงเรื่อยๆ และการเปลี่ยนแปลงนี้เห็นได้ชัดเจนในคริสต์ศตวรรษที่ 21 (สอดคล้องกับ SDGs 1 และ 11) และงานของดิเซคโก (Di Cecco, 2021) ที่ศึกษาบทบาทของตัวละครแม่และลูกสาวในวรรณกรรมเยาวชนฝรั่งเศสและอังกฤษว่ามีความหลากหลายมากขึ้น ภาพของแม่ในปัจจุบันครอบคลุมตั้งแต่แม่เลี้ยงเดี่ยวไปจนถึงแม่ผู้ทำงานนอกบ้านที่ต้องรับผิดชอบทั้งหน้าที่ในบ้านและที่ทำงาน นอกจากนี้ยังได้ศึกษาผลกระทบของการนำเสนอภาพลักษณ์เหล่านี้ที่มีต่อลูกสาวในเรื่องและต่อผู้อ่านที่เป็นวัยรุ่นหญิง (สอดคล้องกับ SDG 5) ด้วยเหตุนี้ งานวิจัยนี้จึงจะเติมเต็มช่องว่างดังกล่าวโดยการวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนที่เชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยตรง โดยเฉพาะในเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนข้อที่ 2 ซึ่งยังไม่ปรากฏงานวิจัยใดในภาษาฝรั่งเศส

4. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) มีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

1. คัดเลือกตัวอย่างวรรณกรรมเยาวชนภาษาฝรั่งเศสจากชมรมหนังสือเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยจะเลือกศึกษาวรรณกรรมจากเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนข้อที่ 2 (ยุติความหิวโหย) เนื่องจากอาหารเป็นปัจจัยพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนต้องการเพื่อดำรงชีพและเป็นสิ่งที่เยาวชนมีประสบการณ์ร่วมได้โดยตรง รวมถึงยังเชื่อมโยงไปยังเป้าหมายข้ออื่นๆ ที่เกี่ยวข้องได้ มีทั้งหมด 2 เรื่อง ได้แก่

1. Ziegler, J. (1999). *La faim dans le monde expliquée à mon fils*. Seuil.
2. Thinard, F. (2009). *Une seule Terre pour nourrir les hommes*. Gallimard Jeunesse.

2. วิเคราะห์สาร (message) ในหัวข้อต่อไปนี้

2.1 นำเสนอตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนข้อที่ 2 ต่อไปอย่างไร

ตัวชี้วัดที่ 2.1 (การเข้าถึงอาหารปลอดภัยและมีโภชนาการ) ตัวชี้วัดที่ 2.2 (ยุติภาวะทุพโภชนาการ) ตัวชี้วัดที่ 2.3 (เพิ่มผลิตภาพและการเข้าถึงทรัพยากรและโอกาสต่างๆ ของเกษตรกรรายย่อย ซึ่งรวมถึงผู้หญิง คนพื้นเมือง เกษตรกรที่ทำกินในครัวเรือนแบบยังชีพ คนเลี้ยงปศุสัตว์และประมงพื้นบ้าน) ตัวชี้วัดที่ 2.4 (เกษตรกรรมที่ยั่งยืนและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและช่วยพัฒนาคุณภาพดินได้) ตัวชี้วัดที่ 2.5 (ความหลากหลายทางพันธุกรรม การเข้าถึงใช้ประโยชน์และแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นอย่างยุติธรรม และเป็นธรรม) ตัวชี้วัดที่ 2.a (ยกระดับขีดความสามารถในการผลิตสินค้าเกษตรในประเทศกำลังพัฒนาและประเทศพัฒนาน้อยที่สุด) ตัวชี้วัด 2.b (แก้ไขและป้องกันการกีดกันและบิดเบือนทางการค้าในตลาดเกษตรโลก ขจัดการอุดหนุนการส่งออกสินค้าเกษตรทุกรูปแบบที่ให้ผลในลักษณะเดียวกัน) ตัวชี้วัด 2.c (ใช้มาตรการที่สร้างหลักประกันว่าตลาดโภคภัณฑ์อาหารและตลาดอนุพันธ์สามารถทำงานได้อย่างเหมาะสม)

2.2 เชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนข้ออื่นดังต่อไปนี้หรือไม่

SDG 1 (ขจัดความยากจน), SDG 2 (ขจัดความอดอยาก), SDG 3 (สุขภาพและสุขภาวะ), SDG 4 (การศึกษาที่มีคุณภาพ), SDG 5 (ความเท่าเทียมทางเพศ), SDG 6 (น้ำสะอาดและสุขอนามัย), SDG 7 (พลังงานสะอาดราคาอย่างเหมาะสม), SDG 8 (อาชีพสุจริตและการเติบโตทางเศรษฐกิจ), SDG 9 (อุตสาหกรรม นวัตกรรมและโครงสร้างพื้นฐาน), SDG 10 (การลดความเหลื่อมล้ำ), SDG 11 (เมืองและชุมชนที่ยั่งยืน), SDG 12 (การบริโภคและการผลิตอย่างรับผิดชอบ), SDG 13 (มาตรการต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ), SDG 14 (สิ่งมีชีวิตในน้ำ), SDG 15 (สิ่งมีชีวิตบนบก), SDG 16 (สันติภาพ ความยุติธรรมและสถาบันที่มีประสิทธิภาพ), SDG 17 (ความร่วมมือเพื่อบรรลุเป้าหมาย)

2.3 สอดคล้องกับเสาหลัก 5 เสาหรือไม่ (ความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม สันติภาพ และหุ้นส่วนการพัฒนา)

2.4 สอดคล้องกับหลักจริยธรรม 3 ประการหรือไม่ (ความจำเป็น ความเท่าเทียมและซื่อสัตย์)

3. เรียบเรียงผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์

5. ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์วรรณกรรมเยาวชนที่คัดสรร พบว่าวรรณกรรมทั้ง 2 เรื่องเป็นวรรณกรรมประเภทสารคดี (documentaire) และมีคำศัพท์เฉพาะเกี่ยวกับระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรมสอดแทรกในทุกหัวข้อ ในเว็บไซต์ของชมรมหนังสือเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนระบุว่า *La faim dans le monde expliquée à mon fils* เหมาะกับเยาวชนอายุ 9 ปีขึ้นไป ส่วน *Une seule Terre pour nourrir les hommes* เหมาะที่จะให้ผู้ปกครองและครูศึกษาและนำไปใช้เป็นสื่อการสอน (United Nations, n.d. b) จึงกล่าวได้ว่าวรรณกรรมทั้งสองเล่มเหมาะกับผู้อ่านตั้งแต่วัยประถมศึกษาตอนปลายเป็นต้นไป อันเป็นวัยที่ใช้ภาษาในการสื่อความหมายได้ดีใกล้เคียงกับผู้ใหญ่ (เวียงพิงค์ ทวีพูน, 2563) และสามารถคิดอย่างมีเหตุผล สนใจปัญหาสังคม ขอบอภิปรายและแสดงความคิดเห็น (อรนุช ลิมตศิริ, 2542)

เรื่อง *La faim dans le monde expliquée à mon fils* เป็นสารคดีที่มีเพียงข้อความ ไม่มีภาพประกอบ เขียนโดยฌ็อง ซีเกลร์ (Jean Ziegler) นักสังคมวิทยาผู้เชี่ยวชาญพิเศษเกี่ยวกับสิทธิด้านอาหาร (droit à l'alimentation) ของสหประชาชาติและนำเสนอประเด็นของความอดอยากในมิติของสังคมผ่านรูปแบบของบทสนทนา (dialogue) ที่มีเด็กเป็นผู้ตั้งคำถามและผู้ใหญ่เป็นผู้ตอบคำถาม รูปแบบของบทสนทนาในแต่ละบทจะคล้ายกัน ดังนี้

1. ผู้ถามรับข่าวสารจากสื่อประเภทอื่น (ข่าวโทรทัศน์ ได้ยินผู้อื่นกล่าวถึง)
2. ผู้ถามถามถึงคำจำกัดความของคำศัพท์เฉพาะ หรือใช้ mots d'interrogation เช่น combien, comment หรือ pourquoi เพื่อให้ผู้ตอบอธิบาย
3. ผู้ถามตั้งคำถามจากคำสำคัญ (mot-clé) จากคำอธิบายของผู้ตอบไปเรื่อย ๆ
4. ผู้ตอบอธิบายด้วยการยกตัวอย่างกรณีศึกษา
5. ผู้ถามแสดงความคิดเห็น
6. ผู้ตอบชี้ว่าความคิดเห็นของผู้ถามถูกหรือผิดอย่างไร

จะเห็นว่ารูปแบบบทสนทนาดังกล่าวเป็นลักษณะชี้แนะ คือผู้ถามหยิบยกคำสำคัญจากคำตอบของผู้ตอบมาเพื่อเจาะจงบางประเด็นโดยเฉพาะ เพื่อให้ผู้ตอบได้ยกตัวอย่างกรณีศึกษา บทสนทนาทั้งหมดในวรรณกรรมเรื่องนี้จึงเป็นการรวบรวมกรณีศึกษาประเทศในทวีปเอเชีย อเมริกาใต้และแอฟริกาที่ต้องประสบความอดอยากเนื่องจากภัยสงคราม ภัยธรรมชาติ หรือความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเรียกร้องให้องค์กรระหว่างประเทศ เช่น สหประชาชาติ (UN) สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR) องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) และโครงการอาหารโลก (WFP) เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือประเทศเหล่านี้โดยชอบธรรม

ในขณะที่ *Une seule Terre pour nourrir les hommes* เป็นหนังสือภาพสารคดี (album documentaire) ใช้ภาพเป็นตัวอย่างประกอบคำอธิบายในข้อความ เขียนโดยฟลอรองซ์ ตินาร์ (Florence Thinar) ซึ่งเป็นนักเขียนวรรณกรรมเยาวชน นำเสนอสาเหตุของความอดอยากในมิติของสิ่งแวดล้อม เนื้อหาแบ่งออกเป็นสามส่วน ส่วนที่หนึ่งนำเสนอการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศโดยเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเกษตร แต่ละหน้าคู่ (double spread) จะกล่าวถึงทรัพยากรหนึ่งชนิด หน้าซ้ายประกอบด้วยภาพถ่ายของทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์และคำอธิบายประโยชน์ของทรัพยากรนั้นๆ และหน้าขวานำเสนอภาพถ่ายเครื่องจักร อุตสาหกรรม หรือทรัพยากรที่ถูกทำลายและคำอธิบายผลเสียของการกระทำดังกล่าวต่อระบบนิเวศและความมั่นคงทางอาหาร แล้วจึงนำเสนอภาพความสัมพันธ์ระหว่างอาหารกับวัฒนธรรมของมนุษยชาติเพื่อเน้นย้ำความสำคัญของการรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อให้มนุษยชาติยังดำรงต่อไปได้ ส่วนที่สองเป็นคำอธิบายประเด็นเกี่ยวกับการผลิตอาหารของมนุษย์ที่มีภาพวาดประกอบอย่างง่าย โดยเริ่มจากประวัติศาสตร์การเพาะปลูก ความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของอุตสาหกรรมเกษตร ไปจนถึงการพัฒนาเทคโนโลยีที่จะช่วยให้มนุษย์บริโภคทรัพยากรธรรมชาติน้อยลง ส่วนที่สามนำเสนอภาพอนาคตอันเป็นไปได้และเสนอวิธีที่ทุกคนในสังคมช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรเพื่อความมั่นคงทางอาหารที่ยั่งยืนเริ่มจากระดับปัจเจกไปจนถึงระดับนานาชาติ ทั้งนี้ วรรณกรรมเรื่องนี้ไม่กล่าวถึงองค์กรระหว่างประเทศ แต่มักนำเสนอว่าประเทศในทวีปยุโรปและอเมริกาเหนือเป็น “ข้าวมืดข้าม” ของประเทศในทวีปเอเชีย (ยกเว้นจีนและญี่ปุ่น) อเมริกาใต้และแอฟริกา เช่น อาหารของประเทศกลุ่มหลังไม่น่ารับประทาน ไข่อวี่วะต่างๆ สัมผัสอาหารโดยตรงและเป็นกลุ่มประเทศที่อดอยากเรื้อรัง ในขณะที่ประเทศกลุ่มแรกมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและได้คิดค้นวัฒนธรรมการปรุงอาหารที่ละเอียดละไมและรับประทานเพื่อละเลียดรสชาติ อีกทั้งยังมีหน้าที่ช่วยเหลือประเทศที่ยากจนด้วย

ถึงกระนั้น แม้หนังสือทั้งสองเล่มจะนำเสนอด้วยมุมมองที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยพบว่าสารสำคัญของผู้เขียนที่ตั้งใจสื่อสารไปยังผู้อ่านวัยเยาว์ยังคงคล้ายคลึง ได้แก่ 1) โลกมีทรัพยากรจำกัดและพฤติกรรมของมนุษย์ที่ทำลายทรัพยากร 2) ประเทศกำลังพัฒนาหรือพัฒนาน้อยที่สุดต้องการความช่วยเหลือด้านอาหารจากประเทศที่พัฒนาแล้วหรือองค์กรระหว่างประเทศ 3) มนุษย์ต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในระดับปัจเจกจนถึงระดับนานาชาติเพื่อให้ประชากรโลกเข้าถึงอาหารได้อย่างเท่าเทียมและผลิตอาหารได้อย่างยั่งยืน และพบว่าสารสำคัญทั้ง 3 ข้อเชื่อมโยงกับตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนข้อที่ 2 เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนข้ออื่นๆ เสาหลัก 5 เสาของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนและหลักจริยธรรม 3 ประการ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1

ตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนข้อที่ 2 เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนข้ออื่นๆ เส้าหลักและหลักจริยธรรม
ที่ปรากฏในตัวบทวรรณกรรมที่เลือกศึกษา

ประเด็นสำคัญ จากตัวบทวรรณกรรม	ตัวชี้วัด เป้าหมาย การพัฒนาที่ยั่งยืน ข้อที่ 2	เชื่อมโยง กับเป้าหมาย การพัฒนาที่ยั่งยืน ข้ออื่นๆ	เส้าหลัก	หลักจริยธรรม
1. โลกมีทรัพยากรจำกัดและพฤติกรรม ของมนุษย์ทำลายทรัพยากร	2.b	SDGs 6, 9, 10, 12, 14, 15	- สิ่งแวดล้อม - สังคม	- ความจำเป็น - ชีตจำกัด
2. ประเทศกำลังพัฒนาหรือพัฒนา น้อยที่สุดต้องการความช่วยเหลือ ด้านอาหารจากประเทศที่พัฒนาแล้ว หรือองค์กรระหว่างประเทศ	2.2, 2.5	SDGs 1, 17	- เศรษฐกิจ - สังคม - สันติภาพ	- ความเท่าเทียม - ชีตจำกัด
3. มนุษย์ต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ในระดับปัจเจกจนถึงระดับนานาชาติ เพื่อให้ประชากรโลกเข้าถึงอาหาร ได้อย่างเท่าเทียมและผลิตอาหารได้ อย่างยั่งยืน	2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5	SDGs 9, 10, 12, 13, 17	- เศรษฐกิจ - สังคม - สิ่งแวดล้อม	- ความจำเป็น - ความเท่าเทียม - ชีตจำกัด

จากข้อมูลข้างต้น พบว่าวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง *Une seule Terre pour nourrir les hommes* และ *La faim dans le monde expliquée à mon fils* นำเสนอตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนข้อที่ 2 ได้แก่ 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 2.b (6 จาก 8 ข้อ) มีการเชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนข้อที่ 1, 6, 9, 10, 12, 13, 14, 15 และ 17 (9 จาก 16 ข้อ) เส้าหลักความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและสันติภาพ (4 จาก 5 ข้อ) และจริยธรรมครบทั้ง 3 ข้อ ซึ่งอธิบายโดยละเอียดดังนี้

5.1 โลกมีทรัพยากรจำกัดและพฤติกรรมของมนุษย์ทำลายทรัพยากร

ตั้งแต่ทศวรรษที่ 1960 กลุ่มนักเคลื่อนไหวทางสิ่งแวดล้อมมักประกอบด้วยสมาชิกจากประเทศพัฒนาแล้ว และมีมุมมองว่าการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นพฤติกรรมระดับปัจเจก มนุษย์สามารถพัฒนาเทคโนโลยีมาช่วยลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติได้ แต่อันที่จริงแล้ว ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่เชื่อมโยงกับมิติเศรษฐกิจการเมือง สำนักคิดมาร์กซิสม์ใหม่ (néo-marxisme) วิเคราะห์ปัญหาของระบบทุนนิยมที่มีการผลิตและบริโภคเกินความจำเป็น ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเสียหายกับสิ่งแวดล้อมและเนื่องจากห่วงโซ่อุปทานและการค้ำนั้นเชื่อมโยงกันทั่วโลก ประเทศด้อยพัฒนาและประเทศเกิดใหม่หลังสงครามโลกครั้งที่สองต่างต้องไล่กวระดับการพัฒนาประเทศให้ทันประเทศร่ำรวย ประเทศเหล่านี้จึงต้องรับแนวคิดการพัฒนาแบบทุนนิยมเสรีกลไกตลาดเร่งการพัฒนาในระดับอุตสาหกรรม ฤดูทรัพยากรธรรมชาติในดินแดนของตนมาใช้พัฒนาประเทศ รวมถึงส่งออกจำหน่ายประเทศพัฒนาแล้ว (Springett & Redclift, 2015, pp. 3-6)

ในวรรณกรรมเรื่อง *Une seule Terre pour nourrir les hommes* และ *La faim dans le monde expliquée à mon fils* จึงนำเสนอภาพทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดควบคู่ไปกับพฤติกรรมของมนุษย์ที่ใช้สอยและทำลายทรัพยากร

เหล่านี้เพื่อผลประโยชน์ของตน (สาเหตุหลักความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม) เช่น การแปรพื้นที่ป่าเป็นพื้นที่เกษตรกรรม ([L'Amazonie] est ruinée entre autres par les *posseiros* [...] Ces *posseiros* brûlent la forêt pour établir leurs pauvres champs sur les lisières., Ziegler, 1999, p. 71) ซึ่งเป็นการทำลายระบบนิเวศบนบก (SDG 15) การใช้น้ำจัดเพื่อการเพาะปลูกและปศุสัตว์ที่นำไปสู่ปัญหาการขาดแคลนน้ำสะอาด (L'agriculture est l'activité humaine qui consomme le plus d'eau. Elle l'utilise pour arroser les cultures et abreuver le bétail., Thinard, 2009, p. 20) แสดงให้เห็นการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างมหาศาล (SDG 6) หรืออุตสาหกรรมเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ทำลายชายฝั่ง (...la plupart des élevages intensifs de poissons et de crevettes polluent et détruisent des côtes fragiles, Thinard, 2009, p. 32) (SDG 14)

นอกจากนี้วรรณกรรมทั้งสองเรื่องยังกล่าวถึงพฤติกรรมของกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาที่เร่งผลิตสินค้าทางการเกษตรเพื่อขายประเทศร่ำรวย รวมถึงกองทรัสต์ต่างประเทศที่ซื้อที่ดินในประเทศกำลังพัฒนาและพัฒนาพื้นที่ที่สุดเพื่อทำการเพาะปลูก (41 millions d'hectares de terres fertiles ont ainsi été soustraits à la culture des paysans d'Afrique noire en 2010. Ces "acquisitions" s'obtiennent de deux façons : ou bien le trust étranger achète les terres..., Ziegler, 1999, pp. 17-18) แสดงให้เห็นถึงการจัดสรรทรัพยากรที่ไม่สมดุล (สาเหตุหลักความยั่งยืนด้านสังคม) เช่นในกรณีประเทศเซเนกัลที่เร่งปลูกมะเขือเทศ แตงกวา ถั่วแขก เพื่อส่งออกจำหน่ายยังประเทศฝรั่งเศสเท่านั้น ไม่ใช่เพื่อบริโภคภายในประเทศ (Au nord du Sénégal, [...] cultive ainsi des milliers de tonnes de tomates, concombres, fraises, haricots verts, melons, etc., destinés exclusivement aux consommateurs français., Ziegler, 1999, p.18) หรือต้นโกโก้ในแถบแอฟริกาตะวันตกที่ปลูกเพื่อนำเมล็ดไปขายโดยบริษัทสัญชาติอังกฤษเท่านั้น (Les plantations, datant des colonies, sont souvent centrées sur une seule plante, réservée à l'exportation. [...] Un producteur de cacao pèse sa récolte dans une coopérative, en Afrique de l'Ouest. Les fèves seront vendues par une entreprise de commerce équitable britannique., Thinard, 2009, p. 38) พฤติกรรมเหล่านี้ตอกย้ำปัญหาของการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน (SDG 12) ที่ขาดความสมดุลและความรับผิดชอบในห่วงโซ่อุปทานระดับโลก

การนำเสนอปัญหาการผิวนิคมจำกัดของธรรมชาติเพื่อตอบสนองความจำเป็นของมนุษย์ พร้อมชี้ให้เห็นผลกระทบของพฤติกรรมมนุษย์ต่อสิ่งแวดล้อมและความเหลื่อมล้ำระหว่างประเทศพัฒนาแล้วกับประเทศกำลังพัฒนา ทำให้ผู้อ่านเข้าใจกลไกการค้าในตลาดเกษตรโลกและการส่งออกสินค้าที่ควรมีมาตรการควบคุม (ตัวชี้วัด 2.b) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการบรรลุ SDG 10 (ลดความเหลื่อมล้ำ) ในระดับโลกเพื่อให้เกิดการจัดสรรทรัพยากรที่เป็นธรรมมากขึ้น

5.2 ประเทศกำลังพัฒนาหรือพัฒนาน้อยที่สุดต้องการความช่วยเหลือด้านอาหาร

จากประเทศที่พัฒนาแล้วหรือองค์กรระหว่างประเทศ

แม้ว่าการประชุมสหประชาชาติเรื่องสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ใน ค.ศ. 1972 จะเป็นหมุดหมายสำคัญต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนและบูรณาการการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเข้ากับการพัฒนาเศรษฐกิจ แต่อำนาจในการสร้างกรอบแนวคิดสำคัญในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมกลับถูกผูกขาดโดยกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว โดยประเทศเหล่านี้มุ่งเน้นเรื่องขีดจำกัดของธรรมชาติที่แปรผันตามจำนวนประชากรโลกที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้สินค้าในตลาดขาดแคลนและทำให้ราคาสินค้าสูงขึ้น ประเทศพัฒนาแล้วเสนอแนวทางแก้ไขว่าต้องสร้างนวัตกรรมขึ้นมาชะลอ

ขีดจำกัดของทรัพยากร (Paul, 2008, p. 576) ซึ่งพิจารณาจากบริบทของประเทศพัฒนาแล้วที่มีความพร้อมในเชิงความรู้และทุนในการสร้างนวัตกรรมเท่านั้น ในขณะที่ประเทศกำลังพัฒนาและพัฒนาน้อยที่สุดที่จำเป็นต้องใช้ทรัพยากรในการพัฒนาประเทศก็ต้องปฏิบัติตามข้อตกลงดังกล่าว ส่งผลให้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในประเทศกำลังพัฒนาและพัฒนาน้อยที่สุดต้องแลกมาด้วยการชะลอตัวของการเติบโตทางเศรษฐกิจ (Springett & Redclift, 2015, p. 17)

ความเท่าเทียมด้านการพัฒนาระหว่างกลุ่มประเทศทั้งสองกลุ่มถูกนำเสนอในวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง *Une seule Terre pour nourrir les hommes* และ *La faim dans le monde expliquée à mon fils* ด้วยเช่นกัน โดยทั้งสองเรื่องได้เสนอว่าเพื่อให้เกิดความเท่าเทียม ประเทศพัฒนาแล้วจะต้องช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนา (ตัวชี้วัดที่ 2.5) อาจเป็นการช่วยเหลือโดยตรงอย่าง “การปฏิวัติเขียว” (Green revolution) สนับสนุนโดยมูลนิธิฟอร์ดและมูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์ที่ปฏิวัติรูปแบบการเกษตรเพื่อเพิ่มผลผลิตโดยอาศัยเทคโนโลยีในการคัดเลือกสายพันธุ์ การใช้ปุ๋ย และระบบชลประทาน และเผยแพร่ระบบเหล่านี้ไปทั่วโลกในช่วงทศวรรษที่ 1950-1960 ช่วยลดปัญหาขาดแคลนอาหารในประเทศเม็กซิโก จีน อินเดียและประเทศในแอฟริกา (Pour mettre fin aux famines qui dévastent et déstabilisent l'Asie, l'Afrique et l'Amérique latine¹, la “révolution verte” des années 1940-1970 est lancée sous l'impulsion des États-Unis., Thinard, 2009, p. 84) ซึ่งเป็นการส่งเสริมความมั่นคงทางเศรษฐกิจผ่านการเพิ่มผลผลิตอาหารเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางสังคม หรือการช่วยเหลือผ่านองค์กรระหว่างประเทศ อย่างองค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) ที่งบประมาณมาจากคำบำรุงของประเทศสมาชิก โดยเก็บตามอัตรารายได้ประชาชาติ (GDP) รวมทั้งปัจจัยอื่นๆ จึงทำให้สหรัฐอเมริกาจ่ายคำบำรุงมากที่สุด ราว 25% ตามด้วยประเทศญี่ปุ่น 18% และฝรั่งเศสกับเยอรมนี 10% (La FAO vit des contributions des États membres et plus particulièrement de celles des plus riches. Les États-Unis ont payé en 1998 environ le quart du budget, le Japon 18%, la France, l'Allemagne un peu plus de 10%..., Ziegler, 1999, p. 50)

อย่างไรก็ตาม ความช่วยเหลือเหล่านี้กลับไม่ยั่งยืน ซึ่งเน้นย้ำถึงความจำเป็นในการสร้างความร่วมมือเพื่อบรรลุเป้าหมาย (SDG 17) เนื่องจากสถานการณ์รัฐบาลประเทศกำลังพัฒนาและพัฒนาน้อยที่สุดมีความละเอียดอ่อน ความช่วยเหลือจากประเทศพัฒนาแล้วและองค์กรระหว่างประเทศแปรเปลี่ยนเป็นการสนับสนุนสงครามที่ยืดเยื้อผ่านการสนับสนุนด้านปัจจัยพื้นฐาน เช่น การสร้างค่ายลี้ภัย แต่ผู้ที่เข้ามาอยู่อาศัยกลายเป็นกองกำลังติดอาวุธ หรืออาหารจำนวนมากกลับกลายเป็นเสบียงเลี้ยงกองกำลังเหล่านั้นแทนที่จะไปถึงผู้ลี้ภัยที่แท้จริง (Il a installé des dispensaires, des tentes, [...] des milliers et des milliers de tonnes de nourriture. [...] Disposant de cette aide, les assassins ont pu exercer leur pouvoir sur les réfugiés., Ziegler, 1999, p. 54) หรือการขาดแคลนทรัพยากรขององค์กรระหว่างประเทศเอง ดังเช่นเมื่อ ค.ศ. 1997 ที่โครงการอาหารโลก (WFP) นำปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตเข้าไปช่วยผู้ประสบภัยจากสงครามกลางเมืองในประเทศจอร์เจีย และจำต้องถอนเจ้าหน้าที่ออกจากพื้นที่ใน ค.ศ. 1998 เพราะต้องรักษางบประมาณและทรัพยากรเพื่อนำไปช่วยเหลือประเทศโซมาเลียและซูดานใต้ที่แร้นแค้นยิ่งกว่า (« C'est très simple, la situation alimentaire est plus

¹ ในวรรณกรรม *Une seule Terre pour nourrir les hommes* ไม่ได้เจาะจงประเทศชัดเจน การเหมารวมทั้งทวีปทำให้เข้าใจว่าทุกประเทศในทวีปเอเชีย แอฟริกาและภูมิภาคลาตินอเมริกาได้รับความช่วยเหลือ ผู้วิจัยจึงระบุประเทศที่ได้รับความช่วยเหลือจาก “การปฏิวัติเขียว” ให้ชัดเจน

effroyable encore en Somalie et au Soudan du Sud. [...] C'est ainsi que l'aide humanitaire aux personnes déplacées et aux réfugiés du Caucase méridional a cessé. », Ziegler, 1999, p. 44)

การนำเสนอสถานการณ์เหล่านี้ผ่านวรรณกรรมเยาวชนแสดงให้เห็นว่าแม้จะมีความพยายามในการช่วยเหลือเพื่อบรรเทาปัญหาความยากจน (SDG 1) และปัญหาทุพโภชนาการ (ตัวชี้วัดที่ 2.2) แต่ความยั่งยืนของความช่วยเหลือยังคงเป็นความท้าทายสำหรับประเทศพัฒนาแล้วและองค์กรระหว่างประเทศ ความเท่าเทียมจึงยังไม่อาจเกิดขึ้นได้จริง ดังนั้น ความยั่งยืนด้านสันติภาพจึงจำเป็นต้องทำให้ความช่วยเหลือ สามารถส่งไปถึงผู้คนที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและทำให้ทุกพื้นที่ได้รับการพัฒนาอย่างเท่าเทียม

5.3 มนุษย์ต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในระดับปัจเจกจนถึงระดับนานาชาติเพื่อให้ประชากรโลกเข้าถึงอาหารได้อย่างเท่าเทียมและผลิตอาหารได้อย่างยั่งยืน

หลังจากที่นำเสนออุปสรรคและปัญหา บทสุดท้ายของวรรณกรรมทั้งสองเรื่องก็ได้จัดทำข้อเสนอแนะว่าการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของมนุษย์ในระดับปัจเจกจนถึงระดับโลกจะช่วยยุติความหิวโหยได้อย่างไร เนื่องจากข้อเสนอแนะในบทนี้จะทำให้ประชากรโลกเข้าถึงอาหารได้อย่างเท่าเทียมและผลิตอาหารได้อย่างยั่งยืน โดยมุ่งเน้นที่ประเด็นของการพัฒนาที่ยั่งยืนที่จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากปัจเจกบุคคล ครอบครัว ชุมชนและนานาชาติ ดังนั้น ความสำเร็จจึงขึ้นอยู่กับพฤติกรรมและการปฏิสัมพันธ์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย (Androff & Damanik, 2024, pp. 16-18) ซึ่งสอดคล้องกับเสาหลักด้านความมั่นคงทางสังคมที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกคน แม้แต่เด็กและเยาวชนที่ต้องมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์โลกที่ยั่งยืน เนื่องจากคนรุ่นต่อไปจะต้องเผชิญกับอุปสรรคและความท้าทายรูปแบบที่แตกต่างไป การสร้างแรงบันดาลใจและพัฒนาเด็กและเยาวชนในวันนี้เพื่อสนับสนุนเป้าหมายการยั่งยืนในระยะยาวจึงเป็นสิ่งสำคัญ

วรรณกรรมเรื่อง *Une seule Terre pour nourrir les hommes* ได้แยกบท "Agir" ออกจากเนื้อหาเชิงสารคดีให้ความรู้อื่นๆ เพื่อนำเสนอแนวทางปฏิบัติในปัจจุบันที่จะส่งผลต่อความมั่นคงทางอาหารที่ยั่งยืนในอนาคต โดยเริ่มจากการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคของเยาวชนในชีวิตประจำวัน เช่น การเลี่ยงอาหารขยะ (*Éviter la malbouffe*) การปลูกพืชผักสวนครัว (*Cultiver un micro-jardin*) และการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการเกษตรอินทรีย์ (*Faire passer l'info en préparant un exposé sur l'agriculture écologique...*) เป็นต้น (Thinard, 2009, pp. 116-117) (สอดคล้องกับตัวชี้วัดที่ 2.1 และ SDG 12 และ 13) ก่อนจะขยายหน่วยสังคมไปเรื่อยๆ เช่น ในระดับครอบครัว ผู้ปกครองควรซื้อผลิตภัณฑ์ที่ส่งเสริมเกษตรกรรายย่อย (*Payer un prix juste les produits cultivés par de petits producteurs; c'est leur permettre de rester sur leurs terres et de vivre de leur travail.*, Thinard, 2009, p. 119) (สอดคล้องกับตัวชี้วัดที่ 2.3) ในระดับเมือง รัฐบาลท้องถิ่นควรส่งเสริมนโยบายอินทรีย์ท้องถิ่นสำหรับโรงอาหารของโรงเรียน (*En imposant dans les commandes publiques des produits de l'agriculture biologique et des terroirs.*, Thinard, 2009, p. 120) (สอดคล้องกับตัวชี้วัดที่ 2.1) ในระดับประเทศ มีนโยบายของกระทรวงการเกษตร ประเทศฝรั่งเศสเกี่ยวกับการรักษาความหลากหลายทางชีวภาพของพื้นดิน (*Le ministère de l'Agriculture propose un nouveau modèle agricole [...] dans un plan appelé "Objectif terres 2020". Pour mieux utiliser les eaux, préserver la biodiversité et les paysages...*, Thinard, 2009, p. 121) (สอดคล้องกับตัวชี้วัดที่ 2.5) ในระดับสหภาพยุโรป ควรมีนโยบายสนับสนุนเกษตรกรที่เคารพขีดจำกัดของทรัพยากรธรรมชาติและรักษาความหลากหลายทางชีวภาพของระบบนิเวศ (*En 2015-2020, la politique agricole européenne prévoit que 30% de son budget*

seront utilisés [...] pour encourager et soutenir les agriculteurs qui respectent la biodiversité, préservent l'eau et luttent contre le changement climatique., Thinard, 2009, p. 122) (สอดคล้องกับตัวชี้วัดที่ 2.4) และในระดับองค์กรระหว่างประเทศอย่าง G5 และ G8 ควรมีการร่วมมือแก้ปัญหาความไม่มั่นคงทางอาหารและปริมาณน้ำดื่ม (Réunir les ministres de l'Agriculture du G8 [...] et ceux du G5 [...] pour chercher des réponses à l'insécurité alimentaire et au manque croissant d'eau potable., Thinard, 2009, p. 123) (สอดคล้องกับตัวชี้วัดที่ 2.2 และ SDG 9 และ 17)

ในขณะที่สารคดี *La faim dans le monde expliquée à mon fils* เน้นย้ำว่าสาเหตุหลักของภาวะทุพโภชนาการมาจากระบบเศรษฐกิจโลกที่เรียกว่า “ทุนนิยมสุดโต่ง” (capitalisme sauvage) ซึ่งปล่อยให้การผลิตและจัดจำหน่ายอาหารเป็นไปตามกลไกตลาดเสรี โดยไม่ได้คำนึงถึงความจำเป็นพื้นฐานของมนุษย์ (C'est donc bien l'actuelle jungle du capitalisme sauvage qu'il faut civiliser. L'économie mondiale est née de la production, de la distribution, du commerce et de la consommation des aliments. [...] On ne peut abandonner au libre jeu du marché la lutte contre ce fléau., Ziegler, 1999, p. 78) โดยเสนอว่าประชากรโลกต้องร่วมกันผลักดันให้เกิดการปฏิรูปกลไกทางการค้าและกฎหมายระหว่างประเทศให้เป็นธรรม เพื่อให้ “สิทธิในการเข้าถึงอาหาร” เป็นสิทธิมนุษยชนที่ได้รับการคุ้มครองอย่างแท้จริง (Le droit à la nourriture est le premier des droits de l'homme., Ziegler, 1999, p. 78) ก่อนจะสรุปว่า มนุษย์จะดำรงชีวิตได้อย่างมีศักดิ์ศรีก็ต่อเมื่อเห็นความสำคัญของทุกชีวิตโดยปราศจากอคติแบบมัลธัส² (Afin de mener une vie plus digne et de rendre la terre habitable pour tous, il suffit aujourd'hui de faire un pas de plus. Pour cela, il faut détruire les préjugés du malthusianisme., Ziegler, 1999, p. 79) (สอดคล้องกับ SDG 10)

6. อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์ผลการวิจัยข้างต้น สรุปได้ว่าวรรณกรรมเยาวชนภาษาฝรั่งเศสเรื่อง *Une seule Terre pour nourrir les hommes* และ *La faim dans le monde expliquée à mon fils* เป็นเครื่องมือที่ช่วยสร้างความเข้าใจและปลูกฝังจิตสำนึกเกี่ยวกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นความมั่นคงทางอาหาร (SDG 2) นอกจากนี้ยังนำเสนอเสาหลักที่สำคัญต่อการพัฒนามนุษชาติอย่างยั่งยืน คือการบูรณาการการพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจ และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเข้าด้วยกัน ผ่านการอธิบายว่าเสาหลักทั้งสามนี้สามารถพัฒนาไปพร้อมกันอย่างเท่าเทียมกันได้ก็ต่อเมื่อเกิดเสาหลักที่สี่อย่างสันติภาพ อีกทั้งยังส่งสารถึงผู้อ่านโดยตรงว่าผู้อ่านก็เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ ในขณะที่ภาคส่วนอื่นต่างก็มีส่วนเกี่ยวข้องในบริบทที่เหมาะสม เป็นการกระจายความรับผิดชอบในสังคมและระหว่างรุ่น (intergeneration) การนำเสนอเนื้อหาในลักษณะนี้ช่วยให้

² ในคำแปลดังกล่าว ผู้วิจัยเคารพเนื้อหาภาษาฝรั่งเศสของผู้เขียนวรรณกรรมเรื่อง *La faim dans le monde expliquée à mon fils* ซึ่งผู้เขียนกล่าวว่าในแนวคิดของมัลธัส ธรรมชาติเป็นผู้กำหนดมนุษย์ ฉะนั้น มนุษย์ที่จำเป็นต้องอดอยากและเสียชีวิตจึงอยู่ในข้อกำหนดของธรรมชาติ ผู้เขียนได้แสดงความเห็นว่าแนวคิดนี้ไม่ถูกต้องเพราะไม่ควรมีมนุษย์ผู้ใดเสียชีวิตจากภาวะทุพโภชนาการ แต่แนวคิดของมัลธัสใน *An Essay of the Principle of Population* (1798) เสนอว่ามนุษย์แตกต่างจากสิ่งมีชีวิตอื่น เพราะมีคุณธรรมและมีสติยับยั้งชั่งใจได้ สามารถควบคุมกำหนดของตนในการให้กำเนิดบุตรเพื่อไม่ให้มีประชากรมากเกินไปจนต้องเผชิญกับภาวะประชากรล้นเกิน (surpopulation) และปัญหาทรัพยากรไม่เพียงพอในอนาคต

เยาวชนตระหนักถึงปัญหาในระดับโลกและกระตุ้นให้เกิดการคิดและลงมือทำเพื่อสร้างอนาคตที่ยั่งยืนยิ่งขึ้น รวมถึงได้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างประเทศพัฒนาแล้ว-กำลังพัฒนา-พัฒนาน้อยที่สุดว่าต่างก็เกื้อกูลกันแม้จะมีผู้ที่ได้รับผลประโยชน์มากกว่า ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นในการลดอิทธิพลของกลุ่มประเทศพัฒนาแล้วในการกำหนดทิศทางการพัฒนาที่ยั่งยืน ผู้อ่านที่อาศัยอยู่ในกลุ่มประเทศพัฒนาแล้วที่ใช้ภาษาฝรั่งเศส เช่น ฝรั่งเศส แคนาดา เบลเยียมและสวิตเซอร์แลนด์ก็จะตระหนักถึงบทบาทดังกล่าวของประเทศของตนและอาจสร้างความสมดุลในอำนาจระหว่างกลุ่มประเทศต่างๆ ได้ในอนาคต

ถึงกระนั้น เนื่องจากรวบรวมทั้งสองเรื่องนี้ตีพิมพ์ก่อนการรับรองเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนถึง 6 และ 16 ปีตามลำดับ เนื้อหาของวรรณกรรมจึงไม่สามารถนำเสนอภาพรวมของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนได้ครบถ้วน แม้จะได้รับเลือกโดยชมรมหนังสือของสหประชาชาติ ผู้วิจัยพบข้อจำกัดด้านการสื่อสารกรอบแนวคิดเกี่ยวกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนได้อย่างครบถ้วน คือไม่สามารถนำเสนอตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนข้อที่ 2.a (ยกระดับขีดความสามารถในการผลิตสินค้าเกษตรในประเทศกำลังพัฒนาและประเทศพัฒนาน้อยที่สุด) และ 2.c ได้ (ใช้มาตรการที่สร้างหลักประกันว่าตลาดโภคภัณฑ์อาหารและตลาดอนุพันธ์สามารถทำงานได้อย่างเหมาะสม) ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของเสาหลักที่ห้า (หุ้นส่วนการพัฒนา) ที่ขาดหายไป ในวรรณกรรมเยาวชนทั้งสองเรื่อง นอกจากนี้ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าตัวบ่งชี้วรรณกรรมยึดติดกับ “รัฐชาติ” จนไม่ได้นำเสนอภาพของ “พลเมืองโลก” อันเป็นหนึ่งในแนวคิดหลักของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมถึงขาดความร่วมมือระหว่างหน่วยวิจัยกับผู้ผลิตหนังสือเด็กในการสร้างสรรค์วรรณกรรมสำหรับเด็กเพื่อนำเสนอเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยเฉพาะ ซึ่งจะอภิปรายต่อไปดังนี้

6.1 พลเมืองโลก หรือพลเมืองของชาติ

การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นเครื่องมือปทัสถาน (Okitasari & Katramiz, 2022, p. 2) เพื่อหวังเปลี่ยนกระบวนทัศน์การพัฒนาในปัจจุบันที่เน้นเศรษฐกิจทุนนิยม การบริโภคและการพัฒนาวัตถุซึ่งละเลยปัญหาสิ่งแวดล้อมและความเหลื่อมล้ำ โดยหันมาให้ความสำคัญกับการรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม ความหลากหลาย ความเท่าเทียมและความร่วมมือของคนทั่วโลก ทั้งในปัจจุบันและอนาคต จุดเด่นของแนวคิดนี้คือความยืดหยุ่น เนื่องจากเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนไม่ใช่ข้อผูกพันทางกฎหมายระหว่างประเทศที่ต้องปฏิบัติตาม แต่เน้นการสร้างและการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่างๆ เช่น ภาคประชาสังคม ภาคธุรกิจและภาครัฐ เพื่อร่วมกันเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือ นอกจากนี้ยังพยายามลดความขัดแย้งทางการเมืองในการกำหนดเป้าหมาย ทำให้ประเทศสมาชิกไม่ว่าจะร่ำรวยหรือยากจนสามารถบรรลุข้อตกลงร่วมกันได้ แต่ละประเทศจึงมีอิสระในการตีความและออกแบบนโยบายการพัฒนาของตนเอง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในแบบของตนเอง

อย่างไรก็ตาม การไม่มีข้อผูกพันทางกฎหมายระหว่างประเทศก็เป็นเสมือนดาบสองคมที่สร้างข้อจำกัดด้วยเช่นกัน เนื่องจากวิธีการพัฒนายังคงอยู่บนกรอบของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของรัฐบาลแต่ละประเทศเป็นหลัก หากประเทศใดประเทศหนึ่งไม่พัฒนาตามกรอบการพัฒนาที่ยั่งยืนก็ไม่มีโทษแต่อย่างใด ความพยายามที่จะเปลี่ยนปทัสถานใหม่ว่า “เป้าหมายการพัฒนาเป็นเป้าหมายร่วมกันของพลเมืองทั้งโลก” ก็ยังคงติดกับดักกรอบกระบวนทัศน์ของ “รัฐชาติ” พลเมืองของแต่ละประเทศก็ยังมองตนเองเป็นสมาชิกของประเทศนั้นๆ มากกว่าเป็นพลเมืองที่ต้องรับผิดชอบร่วมกัน ทรัพยากรและเงินทุนก็ยังคงติดกรอบการคลังระดับชาติและขาดเครื่องมือการเงินระหว่างประเทศที่จะนำมาลงทุนใช้จ่ายเพื่อการพัฒนา ผลประโยชน์ของการพัฒนา

ก็พิจารณาเรื่องผลประโยชน์ของชาติโดยมิสามารถหลยกรอบมองเป็นผลประโยชน์ของมนุษยชาติ การแบ่งแยกนี้ไม่ได้ปรากฏในวรรณกรรมเยาวชนชัดเจน แต่วิธีที่วรรณกรรมทั้งสองเรื่องนำเสนอความแตกต่างระหว่าง “เรา” กับ “เขา” สามารถชี้ให้เห็นผู้อ่านรับแนวคิดเรื่องความเป็นพลเมืองของชาติมากกว่าพลเมืองของโลกได้ เช่น หนังสือเรื่อง *Une seule Terre pour nourrir les hommes* มักกล่าวถึงจุดเด่นของประเทศฝรั่งเศสขณะที่นำเสนอจุดด้อยของนานาประเทศ เช่น ภาพถ่ายการเกษตรอินทรีย์ในประเทศฝรั่งเศส (Thinard, 2009, pp. 46, 49) ในขณะที่ประเทศเขตร้อนทำลายป่าไม้เพื่อทำการเกษตรเพื่ออุตสาหกรรม (Chaque année, 13 millions d'hectares de forêts équatoriales et tropicales sont détruits, remplacés par des prairies d'élevage, des palmiers à l'huile ou du soja, Thinard, 2009, p. 19) ฝรั่งเศสรับประทานอาหารคุณภาพดีและใช้เวลากับครอบครัวหรือมิตรสหาย ([...] les Français restent attachés à l'art du bien manger et du bien boire. », Thinard, 2009, p. 60 ; « Pour la majorité des Français, petits et grands, le repas du soir est un moment essentiel de la vie de la famille, Thinard, 2009, p. 61; Fête des voisins à Marseille. Le compagnon ou “co-pain”, c'est celui avec qui on mange le pain. , Thinard, 2009, p. 78) ในขณะที่สหรัฐอเมริกานิยมบริโภคอาหารจานด่วน (fast food) และอาหารแปรรูป (*États-Unis, traditions et fast-food [...]* La consommation de pizzas, hamburgers, sandwiches, hot dogs, glaces et sodas est quotidienne., Thinard, 2009, p. 58) เป็นต้น แม้ในบทสุดท้ายของเล่มจะมีบท *Agir* ที่นำเสนอแนวทางปฏิบัติตนในปัจจุบันที่จะส่งผลต่อความมั่นคงทางอาหารที่ยั่งยืนในอนาคตตั้งแต่ระดับปัจเจกจนถึงองค์กรระหว่างประเทศ แต่ในส่วนที่กล่าวถึงองค์กรระหว่างประเทศนั้นไม่มี “ข้อเสนอแนะ” ต่อองค์กรเหล่านี้เลย มีเพียงคำอธิบายภารกิจและเป้าหมายขององค์กรต่าง ๆ เท่านั้น (Thinard, 2009, p. 123) เพราะฉะนั้นหนังสือเล่มนี้ยังไม่สามารถสร้างความเข้าใจที่เพียงพอต่อการมีส่วนร่วมในระดับโลก หรือกระตุ้นให้ผู้อ่านตระหนักถึงความจำเป็นในการก้าวข้ามกรอบแนวคิดรัฐชาติ เพื่อเป็น “พลเมืองโลก” อย่างแท้จริงในการแก้ปัญหาความมั่นคงทางอาหารและการพัฒนาที่ยั่งยืนในภาพรวมได้

นอกจากนี้ ข้อดีของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนคือการเสนอทางเลือกในการพัฒนาให้แต่ละประเทศที่แตกต่างจากแผนการพัฒนาแห่งชาติดั้งเดิมที่มุ่งเน้นการแก้ปัญหาเศรษฐกิจเป็นหลัก การสื่อสารเรื่องปัญหาการพัฒนาที่ยั่งยืนไปยังพลเมืองรัฐและการสร้างความชอบธรรมของแผนพัฒนาของแต่ละประเทศที่ใช้กรอบการพัฒนาที่ยั่งยืน (Okitasari & Katramiz, 2022, p. 10) แต่สภาพการณ์ความปั่นป่วนของโลกปัจจุบันกำลังท้าทายเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ไม่ว่าจะเป็นกระแสชาตินิยมและความนิยมในพรรคการเมืองฝ่ายขวาในหลายประเทศ ภาวะสงคราม ภาวะโลกรวน โรคระบาดและการอพยพของคนจำนวนมาก เป็นต้น ความท้าทายดังกล่าวอาจส่งสารที่สับสนไปยังคนรุ่นถัดไปได้ เราอาจเห็นผู้นำประเทศที่สนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืนพร้อมต่อต้านสงครามรัสเซีย-ยูเครน แต่สนับสนุนสงครามอิสราเอล-อิหร่านด้วยเช่นกัน เราอาจเห็นผู้คนที่เห็นใจผู้อพยพในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่ทวีปอื่น พร้อมกับเห็นด้วยกับมาตรการผลักดันแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านเพราะความกลัวจากการตกงาน เราอาจเห็นการประชุมผู้นำประเทศเพื่อลดโลกร้อนไปพร้อมกับการหวงแหนไม่ถ่ายทอดเทคโนโลยีสีเขียวให้กับประเทศยากจน เป็นต้น ดังในสารคดีเรื่อง *La faim dans le monde expliquée à mon fils* ที่เน้นย้ำเรื่องความช่วยเหลือจากองค์กรระหว่างประเทศตลอดทั้งเรื่อง แต่ไม่กล่าวถึงการแบ่งปันเทคโนโลยีหรือการระงับสงคราม หรือกระทั่งการที่ประเทศพัฒนาแล้วมีส่วนร่วมในสงคราม การนำเสนอภาพที่ไม่สมบูรณ์เช่นนี้สะท้อนให้เห็นถึงความซับซ้อนของปัญหาที่รวมถึงประเด็นทางการเมือง เศรษฐกิจและผลประโยชน์ของชาติที่ขัดแย้งกัน ซึ่งวรรณกรรมเยาวชนอาจเลือกที่จะละเว้นเพื่อให้เนื้อหาเข้าใจง่ายและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยอนุมานว่าการละประเด็นเหล่านี้ก็นำไปสู่ความไม่เชื่อมั่นในความพยายามที่จะสร้างโลกที่ดี

ขึ้นได้ เนื่องจากไม่ได้สะท้อนความเป็นจริงทั้งหมดของความท้าทายที่โลกกำลังเผชิญอยู่ ทำให้เยาวชนอาจขาดความเข้าใจที่รอบด้านและมองเห็นปัญหาเป็นเรื่องที่แก้ไขได้ง่ายดายเกินไป

ดังนั้น การส่งต่อกรอบคิด “รัฐชาติ” ไปยังเยาวชนผ่านวรรณกรรมทั้งสองเรื่องนี้จึงยังพบอุปสรรคในการสร้างโลกอุดมคติที่ไม่มีพรมแดนกันขวางระหว่างกัน เพราะผู้ใหญ่ในกระบวนการผลิตหนังสือยังคงติดกรอบรัฐชาติ จึงส่งแนวทางการแก้ปัญหาแบบที่ตนเองคุ้นเคยไปยังผู้อ่านแม้ไม่ได้ตั้งใจก็ตาม ถึงแม้ภาพองค์กรระหว่างประเทศ การค้าระหว่างประเทศ ความร่วมมือระหว่างประเทศจะถูกยกมาเป็นตัวเอกสำคัญในการแก้ปัญหาเพียงเพราะมีคำว่า “ระหว่างประเทศ” อยู่ในนั้นเท่านั้นเอง การสื่อสารจึงผิดพลาดจนอาจบดบังความตั้งใจเริ่มที่ดียิ่งไปกว่านั้นพ่อแม่ผู้ปกครอง ครูและผู้เป็นสื่อกลางที่อ่านหนังสือไปพร้อมกับเยาวชนก็อาจจะตีความซ้ำและซ้ำซ้ำอีกครั้ง จนกรอบแนวคิด “รัฐชาติ” ผังรากลึกในเยาวชน การขาดความเข้าใจรอบด้านนี้ทำให้เยาวชนขาดเครื่องมือทางความคิดที่จะหาจุดสมดุลระหว่างการแก้ปัญหาตามแนวปฏิบัตินิยม (pragmatism) ด้วยเครื่องมือที่มีอยู่ในปัจจุบันกับจินตนาการและการสร้างสรรค์โลกในอุดมคติที่ต้องการจะอยู่อาศัยในอนาคต

6.2 แนวทางในการผลิตวรรณกรรมเยาวชนเพื่อนำเสนอเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

จากผลการวิจัยและข้ออภิปรายที่ 1 จะเห็นว่าการผลิตสื่อสำหรับเยาวชนที่เกี่ยวกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนยังขาดความร่วมมือระหว่างหน่วยวิจัยกับผู้ผลิตหนังสือเด็ก ด้วยเนื้อหาที่ซับซ้อนและมีขอบเขตกว้างขวาง มีเป้าหมายและตัวชี้วัดจำนวนมาก จึงเป็นข้อท้าทายสำคัญของผู้ผลิตวรรณกรรมเยาวชนที่จะสื่อสารดังกล่าวให้สมบูรณ์และเหมาะสมกับผู้อ่านในช่วงวัยที่มุ่งเป้า พร้อมสร้างแรงบันดาลใจและความสนุกสนาน เนื้อหาของวรรณกรรมเยาวชนเกี่ยวกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญจากหลากหลายสาขาผ่านการบูรณาการข้ามศาสตร์ต่าง ๆ อาทิ วิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ การศึกษา ปฐมวัยและอักษรศาสตร์ที่ทำการวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และทฤษฎีการพัฒนาที่ยั่งยืนและสร้างวิธีการนำเสนอองค์ความรู้ในรูปแบบสื่อวรรณกรรมผ่านกลวิธีการเล่าและการสร้างภาพประกอบที่เหมาะสม

ข้อเสนอแนะนี้เป็นประเด็นเร่งด่วน เพราะแม้สหประชาชาติและองค์กรที่เกี่ยวข้องต่างพยายามสื่อสารถึงเด็ก และสร้างความตระหนักรู้ทั่วโลก แต่กลับผลิตคลิปวิดีโอแอนิเมชันความยาว 1.15 นาที เรื่อง *Small Smurfs Big Goals* (Mulholland et al., 2017, p. 45) ที่มีข้อจำกัดด้านเวลา จึงทำได้เพียงนำเสนอเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนว่ามีทั้งหมด 17 ประการ และพลเมืองโลกไม่ว่าอายุเท่าใดต่างก็มีส่วนร่วมได้ แต่ยังไม่สามารถสื่อสารเนื้อหาและความซับซ้อนของกรอบแนวคิดได้

ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะว่าวรรณกรรมเยาวชนที่จะสื่อสารเรื่องเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนต้องไม่ละเว้นความซับซ้อนของปัญหา แต่ทำให้เข้าใจง่ายและนำเสนอความจริงโดยปราศจากอคติ ในขณะเดียวกันก็ต้องเน้นย้ำความรับผิดชอบร่วมกันในฐานะ “พลเมืองโลก” และความร่วมมือของรัฐชาติต่าง ๆ รวมถึงให้ข้อมูลพร้อมจุดประกายความคิดและแรงบันดาลใจผ่านการตั้งคำถามปลายเปิด นำเสนอทางเลือกในการแก้ปัญหาและแสดงให้เห็นถึงความหวังและอนาคตที่เป็นไปได้ เพื่อให้ผู้อ่านตระหนักรู้ถึงปัญหาและสร้างแนวทางในการแก้ไขเพื่อโลกที่พวกเขาจะเป็นผู้อาศัยในอนาคต

7. สรุป

งานวิจัยนี้พบว่าวรรณกรรมเยาวชนภาษาฝรั่งเศสเรื่อง *Une seule Terre pour nourrir les hommes* และ *La faim dans le monde expliquée à mon fils* เป็นเครื่องมือสำคัญในการปลูกฝังความเข้าใจเรื่องเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) โดยเฉพาะในประเด็นความมั่นคงทางอาหาร (SDG 2)

วรรณกรรมเยาวชนทั้งสองเรื่องนี้นำเสนอภาพความพยายามของมนุษย์ที่จะเป็น “ผู้กำหนดธรรมชาติ” ซึ่งเห็นได้จากการที่มนุษย์ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อวัตถุประสงค์ทางเศรษฐกิจของตนเอง คิดค้นวิทยาการและเทคโนโลยีต่างๆ มาเพิ่มปริมาณอาหารให้เพียงพอ ทำให้ธรรมชาติถูกลดทอนบทบาทลงเป็นเพียงวัตถุดิบและส่วนหนึ่งของกระบวนการผลิตเท่านั้น เนื้อหาเหล่านี้ทำให้เยาวชนตระหนักถึงปัญหาของรูปแบบของการพัฒนาแบบดั้งเดิมที่มุ่งเน้นระบบทุนนิยมกลไกตลาดและมุ่งใช้เทคโนโลยีเพื่อกำหนดปรับเปลี่ยนธรรมชาติให้เป็นไปตามที่มนุษย์ต้องการ ภาพของมนุษย์ที่ไม่เคารพธรรมชาตินี้จึงเป็นกลวิธีชี้แนะให้ผู้อ่านตัดสินใจไม่กระทำซ้ำ นอกจากนี้ยังสื่อสารโดยตรงกับผู้อ่านว่าทุกคนมีบทบาทในการแก้ปัญหาได้ ไม่ว่าจะเป็นในระดับบุคคลหรือระดับโลก ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้เยาวชนตระหนักถึงปัญหาเชิงโครงสร้างในระดับนานาชาติและเข้าใจความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างประเทศพัฒนาแล้ว ประเทศกำลังพัฒนาและประเทศพัฒนาน้อยที่สุด

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้ยังพบข้อจำกัดบางประการ เนื่องจากวรรณกรรมที่นำมาวิเคราะห์ตีพิมพ์ก่อนที่กรอบแนวคิดเรื่องเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนจะได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการ ทำให้เนื้อหาไม่ครบถ้วนสมบูรณ์และยังคงเน้นกรอบความคิดแบบ “รัฐชาติ” มากกว่า “พลเมืองโลก” ดังนั้น เพื่อให้การสื่อสารเรื่องเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนมีประสิทธิภาพมากขึ้น งานวิจัยนี้จึงเสนอแนะว่าการผลิตวรรณกรรมเยาวชนควรเป็นความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญหลากหลายสาขา เนื้อหาควรนำเสนอความซับซ้อนของปัญหาโดยตรงไปตรงมาแต่เข้าใจง่าย เน้นย้ำความรับผิดชอบร่วมกันในฐานะพลเมืองโลกและจุดประกายความคิดผ่านการตั้งคำถามปลายเปิดเพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้เยาวชนร่วมสร้างอนาคตที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง

8. กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย “การส่งต่อสังคมในอุดมคติ: การนำเสนอเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในวรรณกรรมเยาวชนภาษาฝรั่งเศส (1999-2022)” (The Continuity of Ideal Society: Presenting Sustainable Development Goals in Francophone Children's Literature (1999-2022)) ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประจำปีงบประมาณ 2567

รายการอ้างอิง

- เวียงพิงค์ ทวีพูน. (2563). *พัฒนาการเด็กวัยเรียน*. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
อรนุช ลิ้มศิริ. (2542). *หลักสูตรและการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- Androff, D., & Damanik, J. (2024). Social development, social work, and the sustainable development goals. In D. Androff & J. Damanik (Eds.), *The Routledge international handbook of social development, social work, and the sustainable development goals* (pp. 1-36). Routledge.
- Bonnin, E. (2022). *La sensibilisation aux enjeux écologiques et environnementaux via un album jeunesse* [Master's thesis]. INSPE de l'Académie de Poitiers.
- Di Cecco, D. (2021). Histoires de filles: L'univers mère-fille dans quelques romans francophones et anglophones pour adolescentes. In R. Pham Dinh & V. Douglas (Eds.), *Histoires de famille et littérature de jeunesse/ Family stories and children's literature: Filiation, transmission, réinvention? / Parentage, transmission or reinvention?* (pp. 207-222). Peter Lang.
- Holden, E., Linnerud, K., & Banister, D. (2018). *The imperatives of sustainable development: Needs, justice, limits*. Routledge.
- Mietkiewicz, M.-C., & Schneider, B. (2010). Devenir vieux en famille: Les mamies et les papys de la littérature jeunesse. *Dialogue*, 188(2), 83-98.
- Ministère de l'Éducation Nationale et de la Jeunesse. (2024). *L'éducation au développement durable*.
<https://www.education.gouv.fr/l-education-au-developpement-durable-7136>
- Mulholland, E., Bernardo, A., & Berger, G. (2017). *Communication and awareness raising in the implementation of the 2030 agenda and the SDGs: Activities and challenges* (ESDN quarterly report 44). ESDN Office.
- Okitasari, M., & Katramiz, T. (2022). The national development plans after the SDGs: Steering implications of the global goals towards national development planning. *Earth System Governance*, 12, 100137.
<https://doi.org/10.1016/j.esg.2022.100137>
- Paul, B. D. (2008). A history of the concept of sustainable development: Literature review. *The Annals of the University of Oradea, Economic Sciences Series*, 17(2), 576-580.
- Potiron, M. (2021). *Comment l'album de jeunesse destiné aux 3-6 ans s'empare-t-il du thème du développement durable?* [Master's thesis]. INSPE de l'académie de Nantes.
- SDG Move Team. (n.d.). ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ SDGs. SDG Move. <https://www.sdgmove.com/intro-to-sdgs>
- Springett, D., & Redclift, M. (2015). Sustainable development: History and evolution of concept. In M. Redclift & D. Springett (Eds.), *Routledge international handbook of sustainable development*. Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9780203785300>
- Thinard, F. (2009). *Une seule Terre pour nourrir les hommes*. Gallimard Jeunesse.
- Tiberghien, M. (2019). Littérature de jeunesse et pauvreté: Panorama de l'édition dans les cinquante dernières années. *Les Cahiers du CRILJ*, 10, 27-40.
- United Nations. (n.d. a). *À propos du Club de lecture des ODD*. <https://www.un.org/sustainabledevelopment/fr/sdg-book-club-about>
- United Nations. (n.d. b). *Club de lecture ODD – Objectif 2*. <https://www.un.org/sustainabledevelopment/fr/club-de-lecture-objectif-2>
- Ziegler, J. (1999). *La faim dans le monde expliquée à mon fils*. Seuil.